

محتوای جامعه‌پذیری مسئولیت تامین مالی جوانان شهر تهران: نظریه زمینه‌ای

لیلا قرانی دامداجا

دانشجوی دکتری رشته جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه، دانشگاه فردوسی مشهد، خراسان رضوی، ایران

غلامرضا صدیق اورعی^۱

استادیار گروه علوم اجتماعی، دانشگاه فردوسی مشهد، خراسان رضوی، ایران

احمدرضا اصغرپور ماسوله

استادیار گروه علوم اجتماعی، دانشگاه فردوسی مشهد، خراسان رضوی، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۴/۱۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۸/۰۵

چکیده

اختلال کارکردی جامعه‌پذیری و نقصان عملکردی عوامل جامعه‌پذیری در حوزه اقتصادی، نشان‌دهنده وجود یک فرایند جامعه‌پذیری ناکارا در جامعه است. هدف این مطالعه فهم و شناخت محتوای جامعه‌پذیری مسئولیت تامین مالی جوانان است که شامل علت‌ها و پیامدها نیز می‌باشد. مشارکت کنندگان جوانان ۲۰ تا ۴۰ سال می‌باشد که براساس نمونه‌گیری هدفمند و نظری با ۲۴ نفر مصاحبه فردی به عمل آمده است. طبق فرایندهای کدگذاری، مقوله مرکزی "تداوم دوگانگی فرهنگی" بدست آمد. مقوله مرکزی در این مطالعه نشان داد که فرهنگ مسئولیت تامین مالی در جامعه، فرهنگی منسجم و یکپارچه نبوده و ارزش‌های متفاوتی به نسل جوان انتقال یافته است که یکی از آنها، ارزشمندی تحصیلات بوده و دیگری با توجه به مطالب مطرح شده، ارزشمندی مسئولیت تامین مالی می‌باشد. بدلیل ارزشمندی تحصیلات برای شخص و خانواده وی، مسئولیت تامین مالی در شخص پرورش نیافته و وی بطور موقت از دنیای کار بیرون می‌ماند و بعد از اتمام تحصیل نیز این امکان وجود دارد که نتواند شغلی برای خود پیدا کند. در مقابل، با ارزشمندی مسئولیت تامین مالی و اشتغال، شخص از دورانی که می‌توانست، در این زمینه تلاش نموده و مسئولیت تامین مالی بر عهده خودش بوده است. با توجه به تبدیل شدن تحصیلات بعنوان یک ارزش و عدم پرورش مسئولیت تامین مالی در نسل جوان، می‌توان گفت که جامعه‌پذیری در زمینه عملکرد نارسا بوده و در راستای هم‌نوایی شخص با فرهنگ مسلط جامعه یعنی اشتغال، ناتوان عمل کرده است.

واژگان کلیدی: جامعه‌پذیری، مسئولیت تامین مالی، اشتغال، فرهنگ، نظریه زمینه‌ای

^۱ نویسنده مسئول: sedighourae@um.ac.ir

مقدمه

پیشرفت، توسعه و پویایی جوامع به نیروهای آن جوامع بستگی دارد. کودکان و نوجوانان که تصمیم‌گیران آینده جامعه هستند، زمانی که فرایند جامعه‌پذیری را به درستی پشت سر بگذارند، به افراد مفید و موثری برای آن جامعه تبدیل خواهند شد (کوشا و ساجدی، ۱۳۹۳: ۱۱۴). به اعتقاد برخی از متفکران و نظریه‌پردازان، یکی از عواملی که باعث تمایز انسان از سایر موجودات عالم می‌شود، جامعه‌پذیری یا اجتماعی شدن است. از نظر جامعه‌شناسان، جامعه‌پذیری فرایندی است که افراد از بدو زندگی در معرض آن قرار دارند و شیوه‌های رفتار، دانش، مهارت، شناخت‌ها و ارزش‌های جامعه و در یک کلام، فرهنگ جامعه را کسب می‌کنند تا بتوانند. با افراد دیگر در نظام اجتماعی تعامل داشته و در آن نظام زندگی کنند. این فرایند که فرد را به اجتماع وابسته می‌کند و باعث پیوند این دو می‌شود، در دوران کودکی شروع شده و در سراسر زندگی ادامه می‌یابد (وان‌راج، وان‌ولداون و وارنرد، ۲۰۱۳: ۲۲۱؛ دنیز، ۱۹۹۴: ۱۲۸؛ دسترنج، ۱۳۹۲: ۸۱)

جامعه‌پذیری در مجموعه وسیعی از حوزه‌های رفتاری روی می‌دهد یکی از این حوزه‌ها، حوزه اقتصادی می‌باشد. طی فرایند جامعه‌پذیری اقتصادی، ارزش‌ها، مهارت‌ها، رفتار و گرایش‌های لازم برای شرکت در فعالیت‌های اقتصادی برای نسل جوان فراهم می‌شود و نسل جوان طی این فرایند به یادگیری دنیای اقتصادی بزرگسالان می‌پردازند و سعی می‌کنند تا درک خود را از دنیای اقتصادی گسترش دهند و به این صورت با بخش‌هایی از دنیای اقتصادی آشنا شوند (اتنو، ۲۰۰۹: ۳۸). از نظر وارد (۱۹۷۴) جامعه‌پذیری مالی و جامعه‌پذیری مصرف‌کننده دو بعد از جامعه‌پذیری اقتصادی را تشکیل می‌دهند (اگریو، ۲۰۰۸: ۶۲).

برخلاف سایر موجودات زنده، وسایل رفع نیاز انسان در طبیعت آماده نیست، در نتیجه انسان برای رفع نیازهای خود باید طبیعت را تغییر دهد. فعالیت‌هایی که توسط انسان و بصورت آگاهانه و با هدف تغییر طبیعت انجام می‌گیرد، کار نامیده می‌شود (صدرنبوی، ۱۳۸۴: ۱۳). کار ایجاد تغییر در یک موضوع یا شیء (جسم یا غیرجسم)، به قصد ایجاد "ارزش مصرفی" یا افزایش ارزش مصرفی آن، به طور مستقیم یا به واسطه، است (صدیق اورعی، ۱۳۹۱a) و به دو نوع تقسیم می‌شود: کار بامزد و کار بی‌مزد. گیدنز و

33.....محتوای جامعه پذیری مسئولیت تامین مالی جوانان شهر تهران: نظریه زمینه ای

بردسال (۱۳۸۹: ۵۴۲) کار بامزد را شغل دانسته و معتقدند کاری که در مقابل دستمزد یا حقوق منظم و ثابتی صورت گیرد، شغل نامیده می شود. اما از نظر صدیق اورعی (۱۳۹۱b)، شغل، کار نیست بلکه یک جایگاه ساختاری یا یک موقعیت اجتماعی در نظام تقسیم کار جامعه است و دارای نقش و پایگاه می باشد. از نظر وی، کار فقط فعالیت نقشی است.

از سوی دیگر، خداکرمی (۱۳۹۱) آورده است که مسئولیت در لغت به معنی موظف یا مکلف بودن به انجام دادن امری یا تکلیفی و در واقع مسئولیت صفت شخصی است که در مقابل شخص دیگری تعهدی دارد که اگر از انجام آن امر خودداری کند مورد بازخواست واقع شود (سوری و کرمی، ۱۳۹۳: ۶۲۷). اقتصاد بعنوان یک نهاد، در برگیرنده سه حوزه کلی تولید، توزیع و مصرف کالا می باشد. (۲۱۶).

در ایران با ایجاد ارتش، نظام اداری مدرن و کارخانه های بزرگ صنعتی قبل از انقلاب، به آموزش نیروهای متخصص نیاز پیدا شد و به این منظور مدارس و دانشگاه ها تاسیس شد. اما بعد از گذشت چند دهه و با فارغ التحصیل شدن تعدادی از اشخاص، نظام اداری نسبتاً اشباع شد و هر سال به تعداد کمی متخصص جدید نیاز وجود داشت که آموزش ببینند. با این وجود، آموزش اشخاص ادامه یافت و با شکل گیری این تصور که تحصیلات باعث ارتقای پایگاه اجتماعی - اقتصادی و افزایش منزلت افراد می شود، ارزشمند شده و باعث تقاضای گسترده اجتماعی شد. (صدیق اورعی، ۱۳۷۴؛ فرزانه، ۱۳۹۳). مسئله بنیادی در افزایش تعداد دانشجویان، عدم تناسب تعداد دانش آموختگان و مهارت یافتگان با نظام تقسیم کار و موقعیت های شغلی موجود در جامعه به لحاظ کمی، همچنین عدم تناسب میان محتوای آموزش های مراکز آموزشی با نیازهای جامعه به لحاظ کیفی است که تاثیر آن به دو شکل می باشد: (۱) تعداد زیادی از اشخاص آموزش دیده ای که آموخته هایشان مشتری ندارد و در نتیجه بیکارند، (۲) گستره وسیعی از موقعیت های شغلی که کسی مهارت و آموزش های لازم و در بسیاری از موارد حتی تمایلی برای تصدی این موقعیت های شغلی را ندارند و در نتیجه افراد باز هم بیکار هستند (صدیق اورعی، ۱۳۷۴؛ فرزانه، ۱۳۹۳). در این راستا مشاوران یونسکو و مشایخ (۱۳۶۹) به ضرورت تطبیق توانایی دانشجویان با نیازها و ویژگی های جامعه توجه داشته اند در حالیکه به ندرت دیده می شود که آموزش های انجام گرفته

در بدست آوردن مشاغل به فارغ التحصیلان کمک کنند. بیشتر فارغ التحصیلان دانشگاهی با نیازهای ضروری بازار کار بیگانه بوده و یا آشنایی آنها بسیار پایین است (آقاخانی، ۱۳۸۷: ۸۶-۷۵).

بسیار واضح است که بیکاری فارغ التحصیلان به مسئله جدی برای جامعه ما تبدیل شده است و برای پی بردن به آن، صرف توجه به بیکاری ۱۰ برابری فارغ التحصیلان دانشگاهی نسبت به کسانی که فاقد تحصیلات دانشگاهی اند کافی است. (وزیر کار، تعاون و رفاه (عبدالرضا شیخ‌الاسلامی) به نقل از نشریه فارغ التحصیلان، شماره ۱۵، سوم مهرماه ۱۳۹۰). مطابق با داده‌های مرکز آمار، نرخ بیکاری عمومی در سال مذکور (۱۳۹۴) ۱۱ درصد بوده که نرخ بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی کشور ۱۸/۵ درصد، و بیشتر از نرخ بیکاری عمومی می‌باشد. درباره مشکل دوم، یعنی بلا تصدی بودن موقعیت‌های شغلی، توجه به آمار ۲ میلیونی این موقعیت‌ها و اشغال بسیاری از این موقعیت‌ها توسط شاغلین خارجی شایان توجه است (صدیق اورعی، ۱۳۷۴: ۵۱؛ فرزانه، ۱۳۹۳). با توجه به این مدل، جامعه‌پذیری، نیروی کار را در اختیار اقتصاد قرار می‌دهد، اما امروزه نیروی کار دارای مهارت و آموزش متناسب با بازار کار در اختیار اقتصاد قرار نمی‌گیرد و این اختلال کارکردی در خرده نظام یا در مبادله خرده نظام‌ها، موجب عدم تعادل و ایجاد مشکل اجتماعی و اقتصادی می‌گردد (صدیق اورعی، ۱۳۷۴: ۴۲-۴۱).

در کل، اختلال کارکردی جامعه‌پذیری و نقصان عملکردی عوامل جامعه‌پذیری در حوزه اقتصاد، نشان دهنده وجود یک فرایند جامعه‌پذیری ناکارا در جامعه است که نه تنها در حوزه اقتصادی و امر تولید مشکلاتی ایجاد می‌کند بلکه خود نیز یک مسئله اجتماعی می‌باشد زیرا از تعاملات انسانی و کارکردهای نامناسب جامعه ناشی می‌شود لذا نیازمند مطالعه‌ای است تا ارزش‌ها و باورها و در کل فرهنگی را که به نسل جوان انتقال می‌یابد را شناسایی نماید. اگر بی تفاوت و بی توجه از کنار این مسئله رد شویم و تلاشی در جهت شناخت محتوای جامعه‌پذیری جوانان نداشته باشیم، ممکن است در آینده با مشکلات بیشتری روبرو شویم؛ چرا که پیامد فقدان آگاهی، تصمیم‌گیری‌های اشتباه می‌باشد. این پژوهش با هدف فهم و شناخت محتوای جامعه‌پذیری مسئولیت‌تأمین مالی جوانان تهران انجام می‌گیرد. در نتیجه این مطالعه سعی دارد به این سوالات پاسخ دهد که محتوای جامعه‌پذیری مسئولیت‌تأمین مالی در بین جوانان تهران چیست؟ مدل جامعه‌پذیری مسئولیت‌تأمین مالی جوانان تهران چیست؟

35.....محتوای جامعه پذیری مسئولیت تامین مالی جوانان شهر تهران: نظریه زمینه ای

در بین تحقیقات داخلی (ایران) در ارتباط با مسئولیت تامین مالی با موضوع آموزش اضافی - بیکاری و در تحقیقات خارجی با موضوع جامعه پذیری برای کار مواجه شدیم. مرور پیشینه داخلی نشان می دهد که با گذشت زمان رشد کمی دانشجویان، موسسات آموزشی و آموزش اضافی یا بعبارت دیگر توده ای شدن آموزش عالی باعث گردیده است تا گروهی از دانشجویان صلاحیت لازم را برای احراز شغل یا مهارت های مورد نیاز برای بازار کار را از طریق آموزش رسمی کسب نکرده یا آموخته و مهارت - هایشان در بازار کار مشتری نداشته باشد و در نتیجه بیکاری در بین آنها افزایش یابد.

فرزانه، یوسفی و نوغانی (۱۳۹۳) با اشاره به مسئله آموزش اضافی در ایران، کاری را با عنوان "عدم تناسب انگیزه های تحصیلی - شغلی دانشجویان با نظام تقسیم کار" انجام دادند. براساس تفسیر یافته ها، انگیزه های متقاضیان در مجموع ۴۹ انگیزه در کدگذاری باز بدست آمد که می توان موارد زیر را نام برد: علاقه به رشته و اشخاص، هدر ندادن زحمات گذشته، کسب شغل، کسب منزلت اجتماعی، تشکیل خانواده خوب، اخذ مدرک، و غیره. در کدگذاری محوری شش مقوله عمده بدست آمد که عبارتند از: علاقمندی، تعهد اجتماعی، هدر ندادن زحمات گذشته، کسب سرمایه، تحت تاثیر دیگران، و انگیزه های جایگزین. در کدگذاری گزینشی، "کسب توانایی و تامین خواسته" بعنوان مقوله یا انگیزه مرکزی ادامه تحصیل دانشگاهی تشخیص داده شد.

نوروزی، اکبری و طیفوری (۱۳۹۲) به بررسی "وضعیت بازار کار دانش آموختگان عالی در ایران ۱۳۹۰ : تاکید بر استان گیلان" پرداختند. نتایج نشان دهنده روند رو به رشد سطح تحصیلات جوانان و نیروی انسانی کشور و افزایش نرخ بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی می باشد. نتایج همچنین نشان می دهد که نرخ بیکاری مردان تحصیل کرده در تمام رشته ها بیش از دو تا سه برابر نسبت به زنان است. همچنین تراکم اشتغال فارغ التحصیلان و دانشجویان در چند رشته خاص عملاً منجر به افزایش نرخ بیکاری فارغ - التحصیلان این رشته ها در وضعیت موجود شده است.

همتی (۱۳۹۲) مطالعه ای در خصوص "توده ای شدن آموزش عالی و زندگی دانشگاهی در ایران: تاملی در تجربیات زیستی دانشگاهیان" انجام داده است. مطابق با یافته ها، از جمله ویژگی های توده ای شدن، آن است که بخش های مختلف صنعتی از دانش بری و توان بالایی در مصرف دانش و بکارگیری دانش -

آموختگان با تحصیلات بالا ندارند. مورد بعدی، نبود یا کمبود بازار تقاضا بخصوص از بخش خصوصی برای پژوهش‌های دانشگاهی است.

لی و پورفلی^۱ (۲۰۱۵) به مطالعه "جامعه‌پذیری جوانان در خانواده برای کار و مدرسه" پرداختند. در این کار ۲ مدل ارائه شده است مدل ۱) جوانان از طریق تجارب کاری والدینشان، برای کار جامعه‌پذیر می‌شوند. ۲) جوانان در محیط خانواده، برای مدرسه جامعه‌پذیر می‌شوند. یافته‌ها نشان می‌دهد که بین ادراک جوانان از موفقیت والدینشان و مفهوم سازی عاطفی و تجربی جوانان از کار رابطه معناداری وجود دارد. علاوه بر این، جوانانی که کار را بعنوان یک تجربه مثبت می‌بینند بیشتر احتمال دارد که از لحاظ عاطفی و شناختی در فعالیت‌های کاری و مدرسه درگیر شوند.

هافتر، لوین و تونی^۲ (۲۰۰۸) با اشاره به آمادگی افراد برای نقش‌های مختلف اجتماعی از جمله نقش‌های شغلی، به انجام پژوهشی با عنوان "جامعه‌پذیری کار در اواخر نوجوانی: نقش تلویزیون و خانواده" پرداختند. محققان بدنبال پاسخ به این سوال اصلی هستند که آیا تلویزیون و خانواده در رشد ارزش‌ها و آرمان‌های شغلی نوجوانان (۱۸-۱۹ سال) نقش دارند؟ یافته‌ها نشان می‌دهد که بین سطح تحصیلات والدین و تعیین هویت دلخواه پاسخ‌دهندگان رابطه معکوس وجود دارد. تعیین هویت دلخواه با میزان درآمد و میزان تحصیلات شخصیت مطلوب رابطه مثبت دارد.

جامعه‌پذیری یا اجتماعی شدن به فرایند دریافت فرهنگ توسط انسان گفته می‌شود. از نظر مرتن (برکر، ۲۰۱۲) از نظر براگک جامعه‌پذیری فرایند یادگیری است که به واسطه آن افراد دانش و مهارت، ارزش‌ها، نگرش‌ها، عادات و شیوه‌های فکری اجتماعی را که بدان تعلق دارند کسب می‌کنند (گاردنر^۳، ۲۰۱۰: ۶۳). روانشناسان رفتارگرا، یادگیری را بعنوان رشد پاسخ‌های ارگانسیم به محرک‌های خارجی می‌دانند (روشه، ۱۳۹۳: ۶-۱۴۵). مکانسیم دوم یعنی درونی کردن، مکمل مکانسیم اول می‌باشد. از چنین دیدگاهی، تعلیم و تربیت و جامعه‌پذیری قبل از هر چیز، شامل یادگیری پاسخ‌های مناسب به

¹.Lee & Pofeli

².Hoffner, Levine & Toohey

³. Gardner

37.....محتوای جامعه پذیری مسئولیت تامین مالی جوانان شهر تهران: نظریه زمینه ای

موقعیت‌ها، حوادث و اشیاء خارجی است که بعنوان محرک عمل می‌کنند. (باقری، احمدی و صدیق- اورعی، ۱۳۹۹: ۱۸۴-۱۸۳).. بودون (۱۳۸۳: ۶۷) معتقد است نقش، مجموع هنجارهایی است که دارنده یک نقش ملزم می‌باشد که آن هنجارها را رعایت نماید. بعبارت دیگر، بوسیله نقش، وظیفه صاحب یک موقعیت تعیین می‌شود.

آلویس تافلر، در کتاب موج سوم، تاریخ تمدن بشر را به سه مرحله تقسیم کرده است. وی مرحله اول را عصر کشاورزی، مرحله دوم را عصر صنعتی و مرحله سوم را عصر الکترونیک می‌نامد. در عصر کشاورزی، بیشتر مردم در مناطق روستایی زندگی می‌کردند و به کارهای دستی روستایی و کشاورزی می‌پرداختند. در برخی مناطق نیز از نیروی باد و آب برای انجام فعالیت‌های تولیدی استفاده می‌شد. نیروی کار به میزان غذای مصرف شده، انرژی تولید می‌کردند. در این دوران، کودکان معمولاً از سنین پایین در کارهای خانه، مزرعه و صنایع دستی به بزرگترها کمک می‌کردند و خواندن در زندگی روزمره آنها ضروری و سودمند نبود (گیدنز، ۱۳۸۶: ۴۵۹). بدیهی است که هیچ کس به تنهایی، بدون تکیه بر کار دیگران، قادر به امرار معاش و رفع نیازهای خویش نیست. هر کدام از شاغلین تکیه‌گاهی برای افراد دیگر و علتی برای تحقق زندگی مادی دیگری می‌شوند. همه این روابط در چارچوب نظام تقسیم کار اجتماعی قرار می‌گیرند (صدرنوبی، ۱۳۸۴: ۱۵). نظام تقسیم کار به این مسئله اشاره دارد که هر فردی موظف است تا به تولید محصولات مورد نیاز جامعه بپردازد (عضدانلو، ۱۳۸۶، ۲۰۳). بنا به گفته زلیزر، کودکان به نحو اقتصادی، بی‌ارزش اما به لحاظ عاطفی، بی‌قیمت شدند (سوندبرگ، ۱۳۹۱: ۳۱۶) در این دوران کودکان می‌توانستند بدون شرکت در نظام تقسیم کار و تولید محصول از طریق حمایت‌های مالی والدین، نیازهایشان را برطرف سازند.

از سوی دیگر، اشخاص برای اینکه بتوانند کار کنند و شغلی داشته باشند باید دانش و مهارت‌های مرتبط با آن شغل را یاد بگیرند و یادگیری این دانش و مهارت‌ها به آموزش نیاز دارد (فرزانه، ۱۳۹۳: ۱).

روش‌شناسی

با توجه به اینکه هدف پژوهش حاضر فهم محتوای جامعه‌پذیری مصرف‌کننده جوانان می‌باشد لذا برای انجام پژوهش و تحلیل داده‌ها از پژوهش کیفی و نظریه زمینه‌ای با رویکرد اشتراوس و کوربین استفاده

شد که با تحلیلی نظام‌مند بر کشف فرایندهای نهفته در تعاملات اجتماعی تکیه دارد. پژوهش‌های کیفی برای ایجاد دیدگاه مناسب نسبت به رفتار عامل‌های اجتماعی مناسب است (توربارو و کاسیلی^۱، ۲۰۱۲: ۲). نظریه زمینه‌ای یک روش پژوهشی استقرایی است که به پژوهشگران در حوزه‌های موضوعی گوناگون امکان می‌دهد تا بجای تکیه بر نظریه‌های موجود، خود به تدوین نظریه از طریق تجزیه و تحلیل مقایسه‌ای اطلاعات موجود بپردازند.

جامعه آماری این پژوهش شامل جوانان شهر تهران بود. ۲۴ نفر در بازه سنی ۲۰ تا ۴۰ سال بوده و ۱۵ مرد و ۹ زن می‌باشد. میزان تحصیلات از مقطع ابتدایی تا دکتری بوده و مقطع لیسانس بیشترین فراوانی را دارد. از بین این افراد ۷ نفر بیکار و ۱۷ نفر شاغل می‌باشند و از بین این تعداد ۱۱ نفر دارای شغل آزاد (و خصوصی) و ۶ نفر در مشاغل دولتی مشغول به کار می‌باشند. در مرحله گردآوری اطلاعات کیفی، از نمونه‌گیری نظری استفاده شد که در آن موردها، گروه‌ها، سازمان‌ها و غیره بطور هدفمند انتخاب می‌شوند (فلیک، ۱۳۹۱: ۱۳۸). نمونه‌گیری نظری باعث می‌شود تا پژوهشگر بتواند نظریه‌اش را به بهترین شکل ایجاد کند. براساس اصل اشباع، زمانی که پژوهشگر به این نتیجه برسد که انجام مصاحبه‌های بیشتر، اطلاعات بیشتری بدست نمی‌دهد و صرفاً تکرار اطلاعات قبلی است، گردآوری اطلاعات را متوقف می‌کند. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش مصاحبه می‌باشد. با استفاده از شیوه‌های منظم گردآوری داده‌ها، کدگذاری باز، یعنی مشخص کردن مفاهیم و مقوله‌ها صورت گرفت و کدگذاری محوری یعنی برقراری ارتباط میان این مقوله‌ها انجام شد. در آخر در کدگذاری گزینشی به یکپارچه کردن و پالایش نظریه پرداخته شد که اولین گام در آن تعیین مقوله مرکزی است و این مقوله مرکزی دارای قدرت تحلیل است و این توانایی را دارد که مقوله‌ها را برای توضیح کل مطلب به هم نزدیک کند. بدین صورت نظریه تدوین می‌گردد.

یافته‌های تحقیق

در کدگذاری باز ۱۵۴ کد اولیه پیرامون جامعه‌پذیری مسئولیت‌تأمین مالی و پس از دو تا چندین مرحله کدگذاری مرحله‌ای، تعداد ۳۳ مقوله بدست آمده که حدود یک سوم آن در قسمت توصیفی و بقیه

^۱. Tubaro&Casilli

39.....محتوای جامعه پذیری مسئولیت تامین مالی جوانان شهر تهران: نظریه زمینه ای

مقوله محوری و در زمینه رابطه بین مفاهیم بوده و در قالب ۵ طبقه براساس ماهیت مقوله‌ها شامل شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌ای، راهبردها و پیامدها دسته‌بندی شده و در نهایت طبق کدگذاری گزینشی مقوله مرکزی «تداوم دوگانگی فرهنگی» منتج شده است.

مقوله "جایگاه بالای کار و اشتغال" که از مولفه‌های محبوبیت اشتغال، ارزشمندی کار و جوهر انسان بدست آمده است و به موضع‌گیری اشخاص نسبت به کار و اشتغال اشاره دارد. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

م.پ: «من بچه که بودم خوراکی می‌فروختم البته بهداشت رو رعایت می‌کردم. با درامدی که داشتم برای خونه پیاز و سیب زمینی می‌خریدم و اون موقع احساس می‌کردم بزرگ شدم و درآمد کسب کردم و حالا خرجش می‌کنم... من از همون بچگی خودم رو نون خور خانواده تلقی نکردم. یعنی از اول مفت خوری برای من ارزش نبوده بلکه کار کردن ارزش بوده. چون می‌دیدم که پدرم چقدر زحمت می‌کشد اما تا اندازه‌ای درآمد داره که بتونه شکم منو سیر کنه برای همین نمی‌خواستم باری روی دوشش باشم»

از نظر گروهی از مصاحبه‌شوندگان مقوله "مسئولیت تامین مالی" که از مولفه‌های احساس مسئولیت تامین مالی، اشتغال و کار کردن تشکیل شده است، برای "عاملان جامعه‌پذیری" که از مولفه‌های خانواده (خانواده و خویشاوند)، مدرسه (معلم، کتاب و استاد) و رسانه جمعی (تلویزیون) و دوست بدست آمده است، ارزشمند بوده و عاملان مذکور سعی نموده‌اند این ارزش را به نسل جوان انتقال دهند. در مقابل برای گروهی دیگر، عامل جامعه‌پذیری خانواده تحصیلات نسل جوان را با ارزش تر دانسته و یا به عبارتی به "ارزشمندی تحصیلات" باور داشته و تلاش کرده‌اند تا نسل جوان را به این سمت سوق دهند تا بعد از اتمام تحصیل بتوانند شغل با منزلت اجتماعی بالاتری بدست آورند. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

ر.ح: «خانوادم رو کار کردن من زوم نکرده بودن نگفتن برو کار کن نون دربیار یعنی درآمد پدر به حدی بود که نیازی نباشه به من بگن برو کار کن و کمک خرج خانواده باش یعنی اصلا انتظاری نداشتن.. خانواده بیشتر به ادامه تحصیل راغب بودن تا اینکه کار کنم»

مقوله "تناسب رشته تحصیلی با وضعیت شغلی" به این نکته اشاره دارد که رشته تحصیلی گروهی از مصاحبه‌شوندگان، با شغل آنها تناسب دارد. در مقابل مقوله "عدم تناسب رشته تحصیلی با وضعیت شغلی" به این مسئله اشاره دارد که رشته تحصیلی گروهی از مصاحبه‌شوندگان با شغل آنها تناسبی نداشته و بی‌ارتباط می‌باشد. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

ش.ع: «من کارشناسی ارشد جغرافیا دارم اما الان تو خونه‌ها پارکت نصب می‌کنم»

مقوله "تقابل تحصیلات عالی با مشاغل سطح پایین" نشان می‌دهد که در برخی موارد، تحصیلات عالی و داشتن مدرک تحصیلی مانع از انجام کارهای سطح پایین می‌شود.

ا.د: «چون تالیسانس درس خوندم و مدرک لیسانس دارم مانع میشه که دنبال یک سری کارهای یدی مثل بنایی یا نونوایی برم. بیشتر سعیم بر اینه که کار اداری پیدا کنم.»

مقوله "اولویت خانواده بر کار" نشان می‌دهد که برای اکثریت مصاحبه‌شوندگان خانواده مهمتر از کار می‌باشد. در واقع برای این اشخاص خانواده در اولویت بوده و کار نسبت به خانواده از اهمیت کمتری برخوردار است. بنابراین اشخاص برای تامین نیازهای مالی و غیرمالی خود باید مسئولیت تامین مالی داشته و تلاش کنند تا کار کنند یا شغلی برای خود پیدا کنند. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

ز.ق: «عقیده دارم ادم باید خودش کار کنه خودش درآمد کسب کنه... من وظیفه خودم می‌دونم که برم کار کنم و درآمدی داشته باشم تا خودم بتونم نیازهامو تامین کنم. خدای نکرده فردا آگه بلایی سر هم‌سرم بیاد بتونم روی پای خودم بایستم و دوباره محتاج خانوادم نباشم.»

مقوله "کسب درآمد" از مولفه‌های کسب درآمد، کسب پول و کسب روزی بدست آمده و نشان می‌دهد که اشخاص برای بدست آوردن پول و درآمد باید مسئولیت تامین مالی داشته باشند تا سعی کنند که کار و شغلی برای خود پیدا کنند. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

ش.ع: «کار می‌کنی برای کسب درآمد.»

41.....محتوای جامعه پذیری مسئولیت تامین مالی جوانان شهر تهران: نظریه زمینه ای

مقوله "سبک تربیتی خانواده" از مولفه‌های شیوه مقتدرانه (نصیحت و تشویق برای اشتغال یا پرورش مسئولیت تامین مالی، نصیحت برای ادامه تحصیل)، شیوه مستبدانه (اشتغال اجباری، کاریابی در دوره نوجوانی توسط پدر)، شیوه آسان‌گیرانه (عدم مداخله در امر اشتغال و ادامه تحصیل) بدست آمده است. مقوله "علاقمندی به استقلال مالی" نشان می‌دهد که اکثریت مصاحبه‌شوندگان تمایل دارند که ازلحاظ مالی از خانواده مستقل شوند و کار کردن یا مسئولیت تامین مالی این فرصت را برایشان فراهم می‌سازد. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

ش.ع: «...تو تهران هم خودم نمی‌خواستم سربار خانواده باشم. می‌خواستم دستم تو جیب خودم باشه... برای همین دنبال کار رفتم.»

مقوله "دینداری" از مولفه‌های مشروعیت کار، ضمانت اجرایی و وجوب اشتغال بدست آمده است. تمامی مصاحبه‌شوندگان براین باور هستند که شخصی که مسئولیت تامین مالی دارد باید کارش مشروع باشد و سراغ هر کاری نرود. این عامل باعث می‌شود تا اشخاص نسبت به کار موضع مثبتی داشته و سعی کنند به کارهای مشروع پردازند. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

ک.ن: «مرد باید نون حلال سر سفره زن و بچش بیره و این خوبه تا اینکه نون حروم سر سفره بزاری. پدرم به من گفتن که مشغول الذمه‌ای اگه نون حروم بیاری و سر سفره من بزاری. ماه رمضان اگه من روزم رو می‌خوردم و پدرم اینو می‌فهمید با من همسفره نمی‌شد یعنی با من سر سفره نمیشست. منم همه تلاشمو کردم که نون حلال بدست بیارم.»

از نظر مصاحبه‌شوندگان، شخصی که مسئولیت تامین مالی خود و یا خانواده خود را دارد باید به یک سری از ارزش‌ها پایبند بوده و آنها را رعایت نماید که بیشتر این ارزش‌ها مرتبط با کار بوده و تعداد اندکی در ارتباط با شرایط کار می‌باشد. در ذیل به این ارزش‌ها پرداخته می‌شود:

مقوله "ارزش‌های مرتبط با کار" که از مقوله‌های ارزش ذاتی کار، تعهد، روحیه خدمت‌مداری، اتقان و استحکام کار، عدالت در کار، همت و پشتکار در کار، تعلق کاری، مشروعیت کار، تخصص در کار بدست آمده است، به ارزش‌هایی اشاره دارد که بطور مستقیم با انجام وظایف کاری شخص ارتباط دارد

و وی نسبت به این ارزش‌ها احساس مثبتی داشته و سعی می‌کند که در رفتار خود به این ارزش‌ها پایبند باشد. در ذیل به این ارزش‌ها پرداخته می‌شود.

یکی از ارزش‌های موجود در بین گروهی از مصاحبه‌شوندگان، "ارزش ذاتی کار کردن" است که به نوعی انگیزه معنوی برای کار کردن می‌باشد. در مقابل تعداد اندکی از اشخاص، با وجود آنکه به پیامدهای مثبت اشتغال واقف هستند، اما نسبت به کار و اشتغال تعلق خاطر نداشته و آن را امری بیرونی دانسته و براساس اجبار تعبیر می‌کنند. بدین گونه که به دلایل مختلفی نظیر کسب پول و درآمد مجبور هستند کار کنند. لذا در صورتی که اگر وضعیت مالی خوبی داشتند، بیکار می‌ماندند. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

م.ب: «کار نماد جهاده. کسی که بره کار کنه و دنبال روزی حلال برای زن و بچش باشه فوت کنه شهید حساب می‌شه. کار درست به معنای جهاد در راه خداست به معنای عبادته.»

از سوی دیگر این باور وجود دارد که کار یک "حق-تکلیف اجتماعی" (در ارتباط با دیگران) بوده و از مولفه‌های حق همگانی و وظیفه همگانی بدست آمده است و شخص ملزم است که به کاری مشغول باشد. مقوله "تعهد" یکی از ارزش‌های موجود می‌باشد که از مولفه‌های خودکنترلی، رازداری (امانت داری)، مسئولیت‌پذیری و صداقت بدست آمده است. اکثریت اشخاص مصاحبه‌شونده بر این باور هستند که شخصی که مسئولیت‌تأمین مالی خود و خانواده خود را دارد باید به کارش تعهد داشته باشد در کار اشخاص باید صداقت داشته و مسئولیت‌پذیر باشند. همچنین آنها بر این باور هستند که در کار انسان باید تلاش کند تا بهترین کار را تحویل دهد و در این زمینه نباید کم کاری داشته باشد. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

م.ر: «کار رو باید درست و دقیق انجام بدی مثلاً من بخوام پاورپوینت درست کنم همه تلاشم رو می‌کنم. آدم باید احساس مسئولیت کنه»

"روحیه خدمت‌مداری" یکی دیگر از ارزش‌هایی می‌باشد که در میان تعدادی از اشخاص مصاحبه‌شونده وجود دارد و از مولفه‌های تکریم ارباب رجوع و خدمت‌گذاری تشکیل شده است. این اشخاص بر این باور هستند که به ارباب رجوع یا مشتری خدمت کرده، رفتار مبتنی بر احترام و ادب داشته، نسبت به آنها

43.....محتوای جامعه پذیری مسئولیت تامین مالی جوانان شهر تهران: نظریه زمینه ای

پاسخگو بوده و خواسته‌هایشان را تامین نمایند. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

اس: «نوع رفتاری که با ارباب رجوع دارن برام خیلی مهمه. احساس مسئولیت در قبال ارباب رجوع برای من یک ارزشه و معتقدم که سر کار نسبت به ارباب رجوع باید احساس مسئولیت داشت. اکثر مواقع که به اداره‌ها یا مغازه یا هر جای دیگه میری با ادم بدرفتار می کنی، آدم اذیت و ناراحت میشه. وقتی میری اداره حداقل سرشان را بلند نمی کنی که به صورت طرف نگاه کنندر حالیکه کارشون اینه و حقوق می گیرن که کارشون را انجام بدن... هیچ کدومشون هم هیچ کمکی به آدم نمی کنن به خاطر همین نخواستم که حداقل من مثل اونها باشم.»

مقوله "عدالت در کار" نیز از مولفه‌های رعایت انصاف، رعایت عدالت در وزن، و رعایت عدالت در جبران خدمات، بدست آمده و یکی دیگر از ارزش‌هایی می باشد که گروهی از اشخاص مصاحبه شونده به آن پایبند هستند. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

آج: «پولی که در قبال طراحی می گیرم ارزش طراحی رو داشته باشه یعنی نه کمتر و نه بیشتر از کاری باشه که تحویل مردم می دم. یعنی پولی که می گیرم با کیفیت کاری که تحویل می دم هم وزن باشه نه بیشتر باشه و نه کمتر.»

مخ: «من می گم در قبال کاری که می کنی و زحمتی که می کنی پول کسب کنی...»
مقوله "همت و پشتکار در کار" از مولفه‌های سخت کوشی و پیگیری مستمر در کار بدست آمده است. اکثریت مصاحبه شونده‌گان به تلاش و کوشش، پرکاری و داشتن پشتکار در انجام کار اعتقاد دارند و معتقد هستند نباید کار را نصفه و نیمه رها کرد و باید تا رسیدن به نتیجه کار را پیگیری کرد. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

رح: «من وظیفم ثبت نامه است ثبت که کردم وظیفه من تموم می شه اما من نگاه می کنم ببینم طرف نامه رو خونده یا نه. زنگ می زنی به طرف که نامه رو نخونده هرچند باعث زحمت بیشتر برای خودم می شم اما وقتی کارارو پی گیری می کنم قلبا آرامش پیدا می کنم.»

مخ: «... کاری که توش زحمت نباشه از نظر من ارزشی نداره»

مقوله "تخصص در کار" که از مولفه‌های کسب تجربه و مهارت، داشتن تخصص بدست آمده است نشان می‌دهد که برای تعدادی از مصاحبه‌شوندگان تخصص در کار یک ارزش بوده و معتقد هستند که در کار داشتن تخصص لازم بوده و همچنین شخص شاغل باید دانش لازم در حیطه شغلی خود را داشته باشد یا بعبارت دیگر، شغل شخص مرتبط با تحصیلات وی باشد. تعداد اندکی نیز بر این باور هستند که انسان با کار تجربه کسب می‌کند و این تجربه مرتبط با حیطه کاری، لازمه تخصص محسوب می‌شود. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

م.غ: «در کار انسان تخصص هم لازم داره»

مقوله "تعلق کاری" از مولفه‌های عدم اجبار و تحمیل شغل، علاقه به کار و طعم و لذت داشتن کار بدست آمده است. اکثریت مصاحبه‌شوندگان بر این باور هستند که انسان باید به کار علاقه داشته باشد و در تصدی شغل هیچ‌گونه اجبار و تحمیلی نباید صورت گیرد. از نظر آنها عدم علاقه به کار باعث بی‌انگیزگی و دلزدگی از کار می‌شود. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

م.پ: «باید دنبال کاری بری که بهش علاقه داری. فرصت شغلی نباید بهت تحمیل بشه چه خود تحمیلی و چه دیگر تحمیلی. با یکی از مدیران صحبت می‌کردم می‌گفت اگه دنبال شغل ابا و اجدادیم می‌رفتم نسبت به شرایط فعلیم موفق‌تر و راحت‌تر بودم. پدرم بهم گفت چون پسرعموهات کارمندان تو هم باید کارمند بشی. آزمون شرکت کردم استخدام شدم الان هم مدیر کل هستم همه می‌گن مدیر کل مدیر کل اما من هیچ لذتی نمی‌برم. کار ابا و اجدادیمون تجارت هست. تو این کار لذت می‌بردم. تو شغل فعلیم ماموریتمو پیش می‌برم کم کاری نمی‌کنم اما لذت نمی‌برم. باید از کار لذت ببری. کار در عین حال که انجام وظیفه است باید لذت هم داشته باشه باید طعم داشته باشه»

مقوله "خلاقیت" از مولفه کسب ایده‌های جدید بدست آمده است. تعداد اندکی از افراد بیان کرده‌اند که در کار انسان باید دنبال ایده‌های جدید باشد. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

آ.ح: «من از بچگی دوست داشتم نصیحت بشنوم و می گفتم چیزای مفید بهم بگن. دخترعموم می گفت همیشه دنبال کسب تجربه‌ها و ایده‌های جدید باش. خودتو تو یه دایره محدود نکن. مثلاً چون فقط این گل رو می‌تونم بکشم پس فقط این گل رو می‌کشم دیگه یه قدم نمیرم جلوتر تا یه درخت بکشم. اینطوری نباش»

ارزش‌های "مرتبط با شرایط کار" از مقوله‌های رفاه و آسایش در کار بدست آمده است و با ارزش‌هایی ارتباط دارد که در خصوص شرایط انجام کار می‌باشد. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:.

مقوله "رفاه و آسایش در کار" که از مولفه‌های امنیت شغلی و تعادل کار و زندگی بدست آمده است یکی دیگر از ارزش‌هایی می‌باشد که تعدادی از اشخاص مصاحبه شونده بدان اعتقاد دارند. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:.

ا.غ: «پدرم می گفت اگه تو خونت با زن و بچت با خواهر و برادرت مشکل داری به مشتری ربطی نداره. باید با مشتری رفتار درست و مناسب باشه. مشکلات مغازه هم باید تو مغازه بمونه ربطی به خونه نداره. چکت برگشت خورده با مشتری دعوات شده به زن و بچت ربط نداره. منم به اینها باور دارم و رعایتشون می‌کنم»

شرایط علی

از بین مقولات مطرح شده در بالا، مقولات کسب درآمد، تامین نیازهای انسان، عاملان جامعه‌پذیری، دینداری، سبک تربیتی خانواده، ارزش ذاتی کار کردن، علاقمندی به استقلال مالی و ارزشمندی تحصیلات بعنوان شرایط علی تاثیرگذار بر مسئولیت یا عدم مسئولیت تامین مالی بیان شده‌اند و بقیه مقولات در ارتباط با ارزش‌هایی می‌باشند که سر کار باید رعایت گردند.

شرایط زمینه‌ای

"دینداری خانواده" این امکان را فراهم می‌سازد که فرد بتواند در فضا و جو مذهبی قرار گیرد و با اصول و احکام دینی بیشتر آشنا شده و درصدد رعایت این احکام برآید. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:.

آ.ح: «خانواده من منظورم مادر بزرگمه خانواده مذهبی بودن و همیشه این صحبت بوده و مادر بزرگم می‌گفتن و من نیز به این اعتقاد پیدا کردم که مال حروم حتی اگه به ارزن باشه اگه وارد زندگیت بشه اون زندگی رو با خاک یکسان می‌کنه و نباید بزاری که این اتفاق بیافته...»

"وضعیت اقتصادی خانواده" نیز بستر را برای مسئولیت یا عدم مسئولیت تامین مالی فراهم می‌سازد. بدین - گونه که برای تعدادی از اشخاص مصاحبه شونده، وضعیت مالی خوب خانواده مانع از اشتغال آنها شده و به سمت ادامه تحصیل سوق داده است. در مقابل برای تعدادی دیگر، وضعیت مالی ضعیف خانواده، آنها را از ادامه تحصیل بازداشته و به سمت مسئولیت تامین مالی و اشتغال سوق داده است. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:.

ع.ع: «از سن ۱۵ یا ۱۶ سالگی سر کار رفتم. برای ما اینطوریه که تو سن ۱۵ یا ۱۶ سالگی باید سر کار بریم. چون وضعیت مالی خانواده خوب نیست باید سر کار بری»
سن از دیگر عوامل زمینه‌ای است که بر مسئولیت تامین مالی تاثیرگذار است. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

ع.ا: «از لحاظ سنی به حدی رسیدم که بخوام از لحاظ مالی مستقل باشم و این نیاز به کار کردن و داشتن شغل و کسب درآمد رو ایجاب می‌کنه. خانواده به لحاظ مالی ما رو تامین می‌کنه اما دیگه نمی‌خوام که این وضعیت ادامه داشته باشه و می‌خوام استقلال مالی داشته باشم و خودم بتونم خودم رو تامین کنم»

شرایط مداخله‌ای

"ورشکستگی اقتصادی خانواده" باعث شده است تا شخصی که قبلاً به تحصیل می‌پرداخته و بدلیل حمایت مالی خانواده، مسئولیت تامین مالی نداشته، حال بدلیل عدم حمایت از سوی خانواده، مسئولیت تامین مالی بر عهده داشته و به کاری مشغول باشد تا بتواند نیازهایش را تامین نماید. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:.

م.ب: «از بچگی مهارت خاصی یاد نگرفتم که وقتی بزرگ شدم بتونم از اون مهارت استفاده کنم و برای خودم شغلی دست و پا کنم. چون تو یه برهه‌ای وضعیت مالی خانواده اوکی بود متأسفانه ازم نخواستن

که برم مهارت یا کاری یاد بگیرم. هر چی که می خواستم تو اون دوره فراهم بود و به نظرم این بزرگترین ضربه رو به من زده که الان که پدرم ورشکست شده، بدون مهارت خاصی و بدون پشتوانه تو جامعه رها شده‌ام... الان احساس مسئولیت می کنم که خودم رو از لحاظ مالی تامین کنم. چون شرایط زندگیم طوری که باید خودم درآمدی داشته باشم تا بتونم نیازهامو تامین کنم»

راهبردها

در زمینه انتقال باورها و ارزش‌ها مقوله "پذیرش" و "عدم پذیرش" یا مقاومت بدست آمده است. زمانی که خانواده سعی می کند تا به شیوه‌های مختلف نظیر تشویق یا اجبار، در نسل جوان مسئولیت تامین مالی را پرورش دهد نسل جوان آن را پذیرفته و به دنبال کسب شغل برآمده است. در این گروه تعداد اندکی وجود دارند که با وجود پذیرش شیوه تربیتی والدین، به تحصیلاتشان نیز ادامه دهند. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:.

م.خ: «از سن ۱۰ سالگی کار رو شروع کردم و هر کاری که جور می شد انجام می دادم. شغل فعلی رو از ۲۰ سالگی شروع کردم. این که چرا دنبال کار رفتم برمی گرده به پدر و مادرم که از اول می گفتن بچه باید کار کنه.»

ا.س: تحصیلات فرزند برای خانواده مهم بوده و برایشون یه ارزش حساب می شده. برای ما بچه‌ها هم خیلی مهم بود که ادامه تحصیل بدیم و خدا رو شکر که تونستیم به تحصیلاتمون ادامه بدیم. از لحاظ مالی احساس مسئولیت و احساس وظیفه نکردم که شاغل بشم. خدا رو شکر وضعیت مالیمون خوبه و بابام بهم پول میداد... از نظر پوشاک و خوراک منو تامین می کرد و از لحاظ مالی نیاز خاصی نداشتم که سر کار برم.. من درسم را تمام کرده بودم و می خواستم اون درسی رو که خوندم برای من مثمر ثمر واقع بشه من درس خونده بودم که در یک جایی مشغول به کار بشم.

پیامدها

مقوله "سلامت جسمانی و روانی" که از مولفه‌های سلامت روانی و سلامت جسمی و روانی تشکیل شده است. اکثریت اشخاص مصاحبه شونده معتقد هستند که کار کردن بر جسم و روح و روان انسان تاثیر

مثبتی داشته و آنها را از تنش، اضطراب و افسردگی دور ساخته و اعتماد به نفس را در آنها افزایش می‌دهد. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

م.ف: «کسی که کار می‌کنه از لحاظ فکری، روحی، ذهنی و جسمی سالم می‌مونه»

مقوله "احساس سودمندی" از مولفه‌های احساس مفید بودن، تاثیرگذاری مثبت، بیکار سربار تشکیل شده است. از نظر گروهی از مصاحبه‌شوندگان، مسئولیت تامین مالی و کار کردن باعث می‌شود تا شخص احساس کند که برای خود و جامعه مفید می‌باشد. از نظر این اشخاص فرد بیکار یا شخصی که فاقد مسئولیت تامین مالی می‌باشد، شخصی سربار بوده و هیچ کارکرد مثبتی برای دیگران و جامعه ندارد. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

ع.ا: «از لحاظ مالی وقتی انسان کار می‌کنه... از لحاظ وجدانی و هم از لحاظ روحی احساس مفید بودن می‌کنه، اینکه کار می‌کنم و درآمد دارم و می‌تونم نیازهای خودم رو تامین کنم»

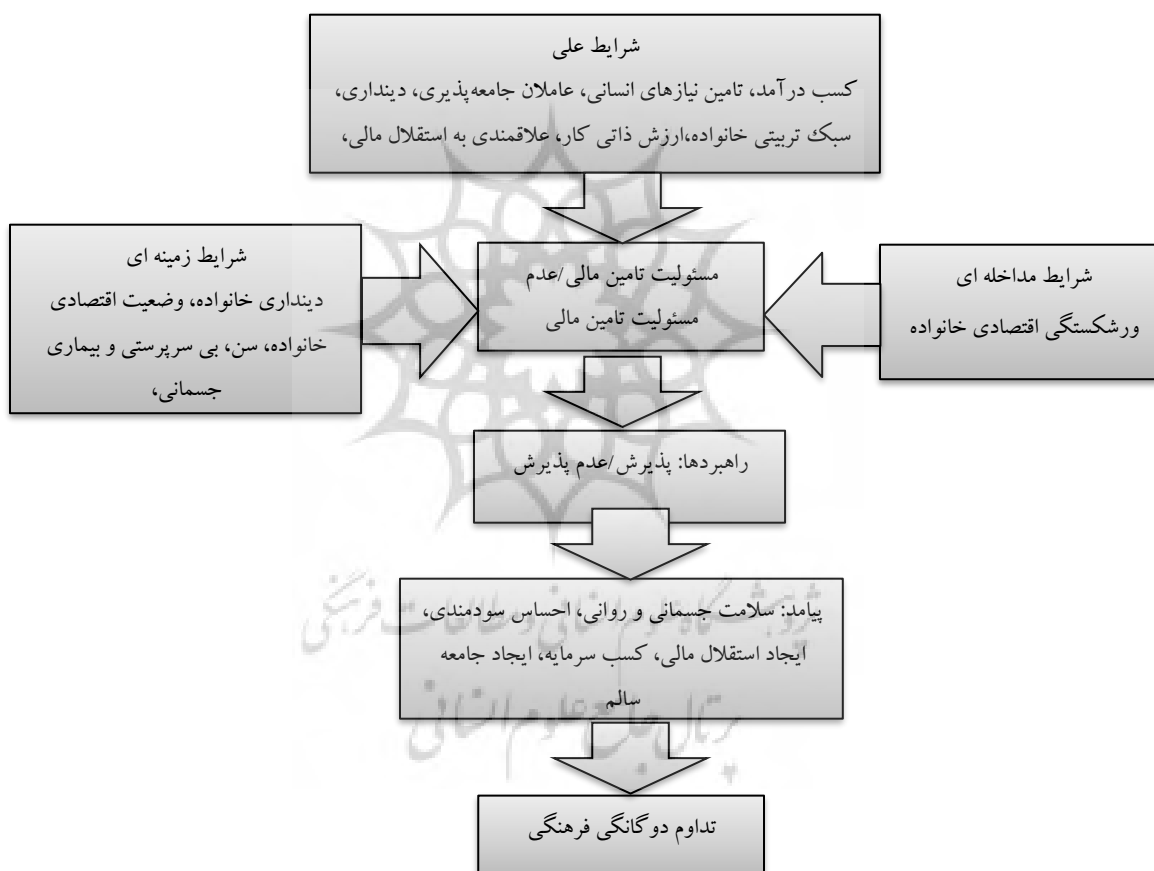
مقوله "ایجاد استقلال مالی" نشان می‌دهد که از نظر اکثریت اشخاص مصاحبه‌شونده کار کردن یا مسئولیت تامین مالی باعث ایجاد استقلال مالی و خوداتکایی در شخص شاغل می‌شود. همچنین گروهی نیز بر این باور هستند که با اتمام تحصیلات عالی می‌توانند شغل و در نتیجه استقلال مالی بدست آورند. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

م.ف: «کسی که شاغله کار داره بخاطر درآمدی که بدست میاره مستقل می‌شه و دیگه به کسی وابسته نیس. هم در واقعیت و تو جامعه ادم میبینه افرادی که شاغلن دستشون تو جیب خودشونه و به کسی وابسته نیستن»

مقوله "کسب سرمایه" که از مقوله‌های سرمایه اجتماعی (گسترش دایره ارتباطات، حمایت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، ایجاد قدرت)، سرمایه نمادین/فرهنگی (ایجاد اعتبار و منزلت اجتماعی)، اقتصادی (ایجاد رفاه) بدست آمده است یکی از ارزش‌هایی می‌باشد که مصاحبه‌شوندگان معتقدند با برعهده گرفتن مسئولیت تامین مالی و اشتغال می‌توانند به آنها دست یابند. نمونه‌ای از متن مصاحبه که نشانگر این مقوله است به این شرح است:

49.....محتوای جامعه پذیری مسئولیت تامین مالی جوانان شهر تهران: نظریه زمینه ای

ع.ع: «کار نکنی کسی تحویل نمی گیره ادم حساب نمی کنه کسی برات ارزش قائل نمیشه. میگن لااباله ولش کن. من یه مدت اینا رو تجربه کردم یعنی بیکار شده بودم و نگاه دور و اطرافیان به من منفی بود. یعنی تحویل نمی گرفتن و برام ارزش قائل نبودن»
مدل علی یا الگوی پارادایمی در شکل زیر آمده است.

بحث و نتیجه‌گیری

در این مطالعه، برای اکثریت مصاحبه‌شوندگان کار و اشتغال جایگاه و ارزش بالایی داشته و نسبت به آن احساس مثبت داشته و بدان علاقمند می‌باشند. در مقابل تعداد اندکی از آنها با آنکه نسبت به پیامدهای مثبت اشتغال واقف هستند لیکن نسبت به کار و اشتغال تعلق خاطری ندارند. از نظر گروهی از مصاحبه‌شوندگان مسئولیت تامین مالی برای خانواده آنها ارزشمند بوده و والدینشان سعی کرده‌اند از دوران نوجوانی این ارزش را به آنها منتقل سازند. این گروه تحصیلات را نیمه‌کاره رها کرده و وارد بازار کار شده‌اند. در مقابل گروهی دیگر بیان نموده‌اند که تحصیلات برای خانواده آنها ارزشمند بوده و والدینشان سعی نموده‌اند آنها را به سمت تحصیلات عالی سوق دهند تا در آینده بتوانند شغلی با موقعیت و پایگاه اجتماعی بالاتری کسب کنند تعدادی از مصاحبه‌شوندگان بیان کرده‌اند که تحصیلات عالی و داشتن مدرک تحصیلی برای آنها بعنوان یک مانع عمل کرده و آنها را از پرداختن به کارهای سطح پایین باز می‌دارد. اکثریت مصاحبه‌شوندگان بیان کرده‌اند که برای آنها خانواده مهمتر از کار می‌باشد. در واقع برای این اشخاص خانواده در اولویت بوده و کار نسبت به خانواده از اهمیت کمتری برخوردار است. از نظر مصاحبه‌شوندگان شخصی که مسئولیت تامین مالی خود و یا خانواده خود را بر عهده دارد باید به یک سری از ارزش‌ها پایبند بوده و آنها را رعایت نماید. این امر به مفهوم عقلانیت اخلاقی گولت اشاره دارد که در آن هنجارهای ارزشی به عنوان هدف مد نظر قرار می‌گیرند. بعبارت دیگر، ایجاد، پرورش و طرفداری از یک سری ارزش‌های خاص، به خودی خود برای آنها ارزش است (گولت، ۱۹۸۶: ۳۰۲ به نقل از مومنی، رمضان‌زاده و لیس، ۱۳۹۳: ۲۱۰). برای گروهی از آنها کار کردن ارزش ذاتی داشته و فی‌نفسه برای آنها ارزشمند می‌باشد و معتقدند رکود و سکون یک حالت منفی و حرکت و کار یک حالت مثبت آدمی است. این ارزش از باورهای دینی افراد نشأت گرفته است. گروهی از مصاحبه‌شوندگان به امر کار کردن با عنوان حق - تکلیف اجتماعی نگاه می‌کنند بعبارت دیگر مردم این حق را دارند که برای تامین نیازهای خودشان کار کنند و از آنجایی که هیچ‌کس به تنهایی نمی‌تواند تمام نیازهایش را خودش برآورده سازد لذا تقسیم کار اجتماعی مطرح می‌گردد که افراد را در جهت تامین نیازهایشان به یکدیگر پیوند می‌زند. عدالت در کار یکی دیگر از ارزش‌هایی می‌باشد که گروهی از افراد بدان باور داشته و

51.....محتوای جامعه پذیری مسئولیت تامین مالی جوانان شهر تهران: نظریه زمینه ای

معتقدند که در کار باید انصاف داشت و بین کسب پول و درآمد با کیفیتی کار یا تلاش کاری تناسب وجود داشته باشد. گروهی دیگر از افراد تخصص در کار را یک ارزش دانسته و معتقدند که شغل فرد باید با رشته تحصیلی وی تناسب داشته باشد. اکثریت مصاحبه شوندگان به تعلق کاری باور داشته و معتقدند که در کسب شغل نباید اجبار و تحمیلی صورت بگیرد. از نظر آنها انسان باید به کارش علاقه داشته و از انجام آن لذت ببرد. در نهایت، مقوله رفاه و آسایش در کار برای تعدادی از مصاحبه شوندگان بعنوان یک ارزش مطرح بوده و برای آنها داشتن امنیت شغلی و همچنین تعادل بین کار و زندگی ارزشمند می باشد.

از نظر مصاحبه شوندگان، مسئولیت تامین مالی نتایج و پیامدهایی به دنبال دارد که عبارتند از سلامت جسمانی و روانی، احساس سودمندی، ایجاد استقلال مالی، کسب سرمایه و ایجاد جامعه سالم. در این مطالعه، مقوله مرکزی بدست آمده، "نداوم دوگانگی فرهنگی" می باشد و سایر مقولات زیرمجموعه این مقوله بوده و با آن مرتبط می باشند. این مقوله نشان دهنده وجود دو نوع ارزش در جامعه می باشد. برای گروهی از مصاحبه شوندگان، عاملان جامعه پذیری بلاخص خانواده، آنها را به سمت اشتغال و مسئولیت تامین مالی سوق داده اند. بدین گونه که بدلیل وضعیت اقتصادی ضعیف خانواده، مسئولیت تامین مالی برای آنها ارزشمند بوده و سعی می کنند به شیوه های مختلف این نوع از مسئولیت را از سنین پایین تر در نسل جوان پرورش دهند تا آنها بتوانند خودشان بدون سربار بودن بر دیگری نیازهای شان را تامین نمایند. نسل جوان نیز این ارزش را پذیرفته و درونی کرده و به دنبال کسب و کار رفته اند و برای مسئولیت تامین مالی و اشتغال پیامدهای مثبتی قائل هستند. اکثریت نسل جوان نیز این ارزش را پذیرفته و درونی کرده و تا تحصیلات عالی پیش رفته اند. می توان این گونه بیان نمود که شکل گیری مسئولیت تامین مالی در این اشخاص به تعویق افتاده و احتمالاً به پایان دوره تحصیلی موکول می شود. لذا می توان بیان کرد که یکی از کارکردهای پنهان آموزش و پرورش یا تحصیلات عالی، دور نگه داشتن جوانان از بازار کار است. البته لازم به ذکر است که تعدادی از این اشخاص در دوره تحصیلی، با میل و خواست خود به کارهای پاره وقت پرداخته اند، اما هدف اصلی آنها فارغ التحصیلی و تصدی شغل ثابت متناسب با رشته تحصیلی شان می باشد. گروهی از مصاحبه شوندگان توانسته اند متناسب با رشته تحصیلی شان شغل مناسبی

پیدا کنند و به موقعیت و منزلت اجتماعی بالاتر و همچنین استقلال مالی دست یابند اما گروهی دیگر نتوانسته‌اند به شغل مرتبط با رشته تحصیلی‌شان دست یابند. البته تعداد اندکی نیز وجود دارند که از همان دوران نوجوانی علاقه‌ای به ادامه تحصیل نداشته و به کار کردن و کسب پول علاقمند بودند. این اشخاص در مقابل خواست والدین مقاومت کرده و به کسب و کار پرداخته‌اند. این که شخص ارزش ارائه شده از سوی خانواده یعنی مسئولیت تامین مالی یا تحصیلات را می‌پذیرد یا خیر به تصمیم‌گیری و منفعت‌طلبی شخص بستگی دارد. در مقابل نوع دیگری از شیوه تربیتی و همچنین ارزشمندی تحصیلات و وضعیت اقتصادی خوب خانواده باعث می‌شود شخص به ادامه تحصیل پردازد. با توجه به اینکه نیازهای مادی وی توسط خانواده تامین می‌شود بنابراین برای دستیابی به اهداف و نیازهای بالاتر به ادامه تحصیل می‌پردازد.

بعبارت دیگر

می‌توان گفت که با ادامه تحصیل فرایند شغل‌یابی فرد به تعویق افتاده و در سنین بالاتر ظهور می‌یابد. یکی از انگیزه‌های مسئولیت تامین مالی و اشتغال افراد کسب درآمد می‌باشد. انسان بعنوان یک موجود زنده نیازها و اهدافی دارد که برای رفع یا دستیابی به آنها، به درآمد و پول نیاز دارد و داشتن شغل یک شرط اصلی برای داشتن درآمد مستمر است. مطابق با نظریه محرومیت مکتون یهودا (۱۹۸۲)، اشتغال دارای دو عملکرد آشکار و پنهان می‌باشد. عملکرد آشکار با داشتن درآمد ارتباط دارد. اشخاص کار را ابتدا برای عملکرد آشکار آن یعنی کسب درآمد انجام می‌دهند (به نقل از مهرگان و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۲۱). این یافته همسو با یافته‌های سعدی و الغزالی (۲۰۱۲) استفان و میکویز (۲۰۱۵) می‌باشد که کسب درآمد یکی از انگیزه‌های مهم کارآفرینی و ایجاد اشتغال می‌باشد. نوربخش (۱۳۸۷: ۱۸۶) نیز آورده است که کار مهمترین منبع مشروع برای کسب درآمد است.

از نظر صدیق اورعی (۱۳۹۰)، کار، شغل نیست کار فقط فعالیت نقشی بوده و شغل یک جایگاه ساختاری یا یک موقعیت اجتماعی در نظام تقسیم کار جامعه است و دارای نقش و پایگاه می‌باشد. پس انسان برای زنده ماندن و رفع نیازهایش باید کار کند و فعالیت نقشی داشته باشد یا شغلی داشته باشد که در کل می‌توان گفت که انسان برای زنده ماندن و رفع نیازهایش با لحاظ عدم سرباری، مسئولیت تامین مالی داشته باشد. نوربخش (۱۳۸۷: ۱۸۶) آورده است که وظیفه مسلمان است که با کار نیازهای زندگی خود

53.....محتوای جامعه پذیری مسئولیت تامین مالی جوانان شهر تهران: نظریه زمینه ای

را تامین کند. دینداری از عواملی می باشد که بر ایجاد مسئولیت تامین مالی، اشتغال و مشروعیت اشتغال تاثیر گذار می باشد. در دین اسلام بر اشتغال بویژه بر کسب و کار مشروع تاکید و بیکاری و کار غیر مشروع مورد مذمت قرار گرفته و از اشخاص خواسته شده است که بدنبال کار مشروع بوده و از سربار دیگران بودن امتناع ورزند. در سوره قصص آیه ۷۳ و سوره عنکبوت آیه ۱۷ مسلمانان به کسب روزی تشویق می شوند. این یافته همسو با نتایج عاملی، ج ۱۳، ص ۹۱، ح ۲ به نقل از فراهانی فرد (۱۳۸۹) می باشد. نوریبخش (۱۳۸۷: ۱۸۶) آورده است که در اسلام به کار توجه شده و کار، ارزش اخلاقی فراوانی دارد و وظیفه مسلمان است که برای کسب درآمد و تامین نیازهای زندگی خود کار کند.

خانواده بعنوان نخستین عامل نقش مهمی در این زمینه ایفا می کند زیرا عواطف نسل جوان را نیز درگیر می سازد. سبک تربیتی خانواده بر ایجاد یا عدم مسئولیت تامین مالی و اشتغال تاثیر گذار می باشد. بدینگونه که خانواده با سخت گیری، آسان گیری و یا شیوه مقتدرانه در زمینه پرورش مسئولیت تامین مالی یا با هدایت نسل جوان به سمت تحصیلات، میتواند بر این امر تاثیر گذار باشد. این یافته همسو با نتایج نیک-سیرت و همکاران (۱۳۹۵) طباطبایی و همکاران (۱۳۹۳) می باشد که در آنها سبک های تربیتی والدین با انگیزش پیشرفت تحصیلی و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معناداری دارد.

یکی از ارزش های موجود در بین گروهی از مصاحبه شوندگان، "ارزش ذاتی کار کردن" است که به نوعی انگیزه معنوی برای کار کردن می باشد. در این ارزش، کار مساوی جهاد در راه خدا، عامل رضایت خدا، بهترین و بالاترین عبادت و همچنین بهترین تفریح در نظر گرفته می شود. همچنین شخصی که در راه کسب روزی فوت میکند، شهید محسوب می شود. از سوی دیگر این باور وجود دارد که کار یک تکلیف اجتماعی (در ارتباط با دیگران) بوده و شخص ملزم است که به کاری مشغول باشد. زیرا از این طریق می توان نیازهای مادی اجتماع انسانی را تامین نمود. بنابراین کار کردن فی نفسه برای فرد ارزشمند بوده و فرد بدان علاقمند بوده و سعی می کند کار کند یا شغلی برای خود پیدا کند حتی اگر به لحاظ مالی مسئولیتی جهت تامین نیازهایش نداشته باشد.

ارزشمندی تحصیلات و ارزشمندی ادامه تحصیل بطور موقت مانع از ایجاد مسئولیت تامین مالی و اشتیاق افراد برای اشتغال می گردد. این یافته، همسو با نتایج براون (۲۰۱۲)، یونیسف (۲۰۱۴)، ایلو (۲۰۱۷) می -

باشد که در آن تحصیلات ابزاری است که با استفاده از آن می‌توان نسل جوان را بطور موقت از دنیای کار بیرون کشید. آنها بیان کرده‌اند که خانواده‌ها معتقد هستند که آموزش یا تحصیلات، مهارت‌ها و دانش‌های مورد نیاز برای کار در آینده را برای نسل جوان فراهم می‌آورد. خود افراد نیز به این مسئله باور دارند.

از نظر مصاحبه‌شوندگان تمایل اشخاص به استقلال مالی و عدم وابستگی به دیگران یکی از انگیزه‌های مسئولیت‌تأمین مالی و اشتغال مطرح می‌باشد. از سوی دیگر، شروع به کار، معمولاً بدلیل عملکرد آشکار آن یعنی کسب درآمد مستمر، استقلال مالی را تقویت می‌کند. داشتن شغل به دلیل ایجاد درآمد، استقلال از شبکه‌های حمایتی نظیر خانواده، بستگان و غیره را فراهم می‌آورد. تا وقتی که فرد شغلی بدست نیاورده است خود را مستقل نمی‌داند و اغلب به عنوان عضوی وابسته به اعضای خانواده با آنها زندگی می‌کند و تحت تکفل آنها قرار می‌گیرد (حلم سرشت، ۱۳۸۵: ۶). این یافته همسو با نتایج ایگزایو و همکاران (۲۰۱۴) می‌باشد که در آن وضعیت اشتغال فرد استقلال مالی را افزایش می‌دهد درحالی‌که کمک مالی دیگران، استقلال مالی جوانان را کاهش می‌دهد.

فقر و ضعف مالی خانواده عاملی است که نسل جوان را در سنین پایین‌تر از مدرسه بیرون می‌کشد و وارد دنیای کار می‌کند. زیرا به لحاظ مالی توانایی تأمین نیازهای وی را ندارد. این یافته همسو با نتایج کواتری و واتکینز (۲۰۱۶)، پرزینتو (۲۰۱۶)، براون (۲۰۱۲)، هوارنده و اسپنسر (۲۰۰۱) می‌باشد که بیان می‌کنند در خانواده‌های با وضعیت اقتصادی ضعیف، والدین اغلب فرزندان‌شان را مجبور می‌کنند تا سر کار بروند. از نظر آنها فرستادن کودک سرکار مفیدتر از فرستادن آنها به مدرسه می‌باشد. بی‌سرپرستی و بیماری جسمانی یکی دیگر از زمینه‌هایی می‌باشد که در شکل‌گیری مسئولیت‌تأمین مالی و اشتغال تأثیرگذار می‌باشند. بدین‌گونه که شخصی که بی‌سرپرست بوده و از جانب کسی (خانواده) حمایت مالی نمی‌شود تا بتواند از طریق وی نیازهای خود را تأمین نماید و در کنار آن وجود بیماری جسمانی، و نیاز به پول برای تأمین داروهای مورد نیاز، زمینه‌ای را فراهم می‌آورد تا فرد احساس مسئولیت کند تا به لحاظ مالی خود را تأمین نماید و به همین خاطر به دنبال کسب شغل برمی‌آید.

55.....محتوای جامعه پذیری مسئولیت تامین مالی جوانان شهر تهران: نظریه زمینه‌ای

سن فرد نیز یک دیگر از عوامل زمینه‌ای است که می‌تواند بر مسئولیت تامین مالی و اشتغال تاثیر گذار باشد. در سنین بالاتر فرد به استقلال مالی نیاز پیدا کرده و خواهان جدایی مالی از والدین می‌باشد. ورشکستگی اقتصادی خانواده نیز یک علت مداخله‌ای می‌باشد که در شکل‌گیری مسئولیت تامین مالی تاثیر گذار است. بدین گونه که خانواده با وضعیت اقتصادی بالاتر، به لحاظ اقتصادی تمکن مالی بالایی داشته و نیازهای نسل جوان را پاسخ می‌دهد و نسل جوان در زمینه تامین مالی خود مسئولیتی نداشته و مهارتی در این زمینه کسب نمی‌کند، زمانیکه خانواده دچار ورشکستگی اقتصادی می‌گردد، توانایی حمایت مالی و تامین نیازهای نسل جوان را از دست می‌دهد بنابراین نسل جوان به سمت اشتغال روی آورده و مسئولیت تامین مالی را خودش برعهده می‌گیرد.

اشتغال و مسئولیت تامین مالی یک از عوامل اجتماعی است که بر سلامت جسمانی و روانی افراد تاثیر مثبتی دارد. مطابق با نظریه محرومیت پنهان یهودا (۱۹۸۲)، اشتغال علاوه بر عملکرد آشکار، دارای عملکرد پنهانی می‌باشد که با نیازهای روان‌شناسی ارتباط دارد. اشخاص کار را ابتدا برای عملکرد آشکار آن انجام می‌دهند اما در حین کار از مزایای عملکرد پنهان آن نیز بهره‌مند می‌شوند. بنابراین محرومیت از کار سبب می‌شود که آنها از هر دو عملکرد آشکار و پنهان کار بی‌بهره بمانند و در نتیجه، محرومیت از هر دو بر سلامت روان تاثیر منفی دارد (به نقل از مهرگان و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۲۱). در زمینه تاثیر منفی بیکاری بر بعد جسمانی سلامت نیز می‌توان گفت که افراد بیکار نسبت به افراد شاغل با خطر نسبی بیشتری از خودکشی (میلنر و همکاران، ۲۰۱۴؛ لطفی و فیض‌پور، ۱۳۹۴)، بیماری‌ها قلبی و عروقی (کوزیل و همکاران، ۲۰۱۰) مواجه هستند.

انسان بدون توجه به جنسیت با داشتن مسئولیت تامین مالی و اشتغال در بیرون از منزل می‌تواند منزلت اجتماعی کسب کند. این یافته همسو با نتایج محمدی و حاضری (۱۳۹۳) می‌باشد. مارکس (۱۸۴۴) نیز عامل اقتصادی را بعنوان عمده‌ترین عامل در رتبه‌بندی منزلت اجتماعی قلمداد می‌کند. از نظر وی هر یک از گروه‌های اجتماعی که قدرت اقتصادی (درآمد و ثروت) بیشتری داشته باشند، در جامعه منزلت و شان بیشتری خواهند داشت. می‌توان این گونه استدلال کرد که زنان و مردان شاغل در مقایسه با زنان و مردان بیکار قدرت اقتصادی و درآمد بیشتری خواهند داشت بنابراین نسبت به آنها منزلت اجتماعی

بالا تری خواهند داشت (به نقل از صالح نژاد و همکاران، ۱۳۹۷: ۷۸). از سوی دیگر، گروهی از افراد معتقدند که تحصیلات دانشگاهی و کسب مدرک تحصیلی بر منزلت اجتماعی افراد تاثیر گذار است. از نظر بورديو تحصیلات دانشگاهی و کسب مدرک تحصیلی، سرمایه فرهنگی می‌باشد که برای فرد منزلت اجتماعی بوجود می‌آورد. این یافته همسو با نتایج فیروزجانیان و گرامی (۱۳۹۳) می‌باشد. آیزنشتات معتقد است که منزلت یک پاداش اجتماعی بنیادی می‌باشد. میتوان اینگونه استدلال کرد که شخص از طریق اشتغال و داشتن مسئولیت تامین مالی می‌تواند به این پاداش اجتماعی دست یابد. در حوزه اقتصادی، برای فرد رفاه ایجاد می‌شود. بعبارت دیگر، از طریق اشتغال و کسب درآمد فرد می‌تواند برای خود ثروتی جمع‌آوری نموده و به تبع آن رفاه و فرصت استفاده از امکانات و خدمات برایشان فراهم آید.

با قرار گرفتن شخص در یک موقعیت شغلی شبکه ارتباطی وی دچار تغییراتی می‌گردد و اندازه شبکه وی ممکن است بزرگتر از اندازه شبکه وی در دوران بیکاری باشد. علاوه بر گسترش شبکه ارتباطی، مسئولیت تامین مالی باعث ایجاد قدرت برای فرد می‌شود. بعبارت دیگر وقتی شخصی که مسئولیت تامین مالی داشته و شاغل است و به تبع آن دارای درآمد و پول است بنا به گفته مک آیور (۱۳۵۴: ۱۰۱) می‌تواند دیگران را به اطاعت وادارد. یا می‌توان گفت که مسئولیت تامین مالی این فرصت را فراهم می‌آورد که شخص در روابط اجتماعی خود، علی‌رغم مقاومت‌ها و مشکلات موجود، چیزی را که می‌خواهد بتواند بدست آورد. (فروند، ۱۳۶۲: ۲۳۲).

راهکار و پیشنهاد علمی و عملی نیز به شرح زیراند:

۱) دولت باید با استفاده از رسانه‌های ارتباطی و جمعی در جهت تغییر ارزش‌های خانواده‌ها اقدام نماید. بدین گونه که استعدادیابی، مهارت و حرفه‌آموزی نسل جوان در سلسله مراتب ارزش‌ها باید به ارزش والا و برتر در جامعه تبدیل شده و تحصیلات عالی تنزل ارزشی داشته و در مراحل پایین تر قرار گیرد.

۲) برای اینکه نسل جوان بتواند در سنین جوانی شاغل بوده یا بعبارتی مسئولیت تامین مالی داشته باشد، جامعه باید از طریق آموزش و پرورش، از سنین پایین استعداد کودکان و نوجوانان را شناسایی نموده و در این زمینه سرمایه گذاری کنند و دانش‌آموزان را به این سمت سوق دهند تا بتوانند از طریق

57 ..... محتوای جامعه پذیری مسئولیت تامین مالی جوانان شهر تهران: نظریه زمینه ای

استعدادهایشان درآمذزایی کنند. تا اینکه چندین سال از عمرشان را به یادگیری مطالبی بپردازند که در حیطه مسئولیت تامین مالی و اشتغال، برایشان مثمر ثمر واقع نخواهند شد.

(۳) برای خانواده نیز لازم است تا در زمینه مهارت و حرفه آموزی فرزندان سرمایه گذاری نمایند و مسئولیت تامین مالی را در وی پرورش دهند تا نسل جوان با استفاده از مهارت و حرفه کسب شده بتواند برای خود درآمذزایی نماید.

منابع

- آقاخانی، ابراهیم، (۱۳۸۷)، فارغ التحصیلی، بیکاری یا اشتغال: همسان سازی میزان فارغ التحصیلان با نیازهای اشتغال در جامعه، نیکوروش.
- آل عمران، رویا، آل عمران، سید علی و کسمایی پور، وحیده، (۱۳۹۳)، بررسی تاثیر بهره‌وری نیروی کار بر بیکاری در ایران، مدیریت بهره‌وری، ۸(۲۹): ۶۰-۴۷.
- باقری، مهدیه، فرزانه، احمد و صدیق اورعی، غلامرضا، (۱۳۹۹)، مبانی جامعه شناسی: مفاهیم و گزاره های پایه، تهران: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- بودن، ریموند، (۱۳۸۳)، منطق کنش اجتماعی، ترجمه عبدالحسین نیک گهر، تهران: توتیا
- تافلر، آلوین، (۱۳۷۱)، موج سوم، ترجمه شهیندخت خوارزمی، تهران: نشر نو.
- حلم سرشت، پیروش و دل پیشه، اسماعیل؛ (۱۳۸۵)، بهداشت کار، تهران: انتشارات چهر، چاپ چهارم
- دسترنج، منصوره، (۱۳۹۲)، بررسی رابطه ویژگی‌های خانواده با جامعه پذیری فرزندان، زن و مطالعات خانواده، ۲(۲۲): ۹۸-۷۹.
- رفعت‌جاه، مریم و خیرخواه، فاطمه، (۱۳۹۲) مسائل و چالش‌های اشتغال زنان در ایران از دیدگاه شاغلان پست‌های مدیریتی، مطالعات توسعه اجتماعی-فرهنگی، ۱(۲): ۱۵۶-۱۳۰.
- روشه، گی، (۱۳۹۳)، مقدمه ای بر جامعه شناسی عمومی: سازمان اجتماعی، همه زنجان زاده، تهران: سمت
- زوندبرگ، ریچارد، (۱۳۹۱)، منفعت‌طلبی و ساختار اجتماعی، ترجمه علی اصغر سعیدی، تهران: لوح فکر.
- سوری، احمد و کرمی، ذبیح‌اله، (۱۳۹۳)، بررسی رابطه ابعاد مسئولیت پذیری با عملکرد فرماندهان کوب استان اردبیل، مطالعات مدیریت نظامی، ۹(۴): ۶۴۵-۶۲۳.
- صدیق اورعی، غلامرضا، (۱۳۷۴)، جامعه شناسی مسائل اجتماعی جوانان، مشهد: جهاد دانشگاهی مشهد.
- صدیق اورعی، غلامرضا، (۱۳۹۱)، جزوه نیازهای انسانی، رشته علوم اجتماعی گرایش پژوهشگری علوم اجتماعی، دانشگاه فردوسی مشهد.

۵۸... پژوهش‌های جامعه‌شناختی، سال شانزدهم، شماره اول، بهار ۱۴۰۱

صدیق اورعی، غلامرضا، (۱۳۹۱b)، جزوه رفاه، رشته علوم اجتماعی گرایش پژوهشگری علوم اجتماعی، دانشگاه فردوسی مشهد.

طباطبایی، علی، فضل، رخساره و یارعلی، جواد، (۱۳۹۳)، بررسی رابطه سبک‌های فرزندپروری والدین با پیشرفت تحصیلی و اختلال رفتاری دانش‌آموزان دوره ابتدایی، فصلنامه خانواده و پژوهش، ۱۰(۱)، ۲۲-۷.

طباطبایی، علی، فضل، رخساره و یارعلی، جواد، (۱۳۹۳)، بررسی رابطه سبک‌های فرزندپروری والدین با پیشرفت تحصیلی و اختلال رفتاری دانش‌آموزان دوره ابتدایی، خانواده و پژوهش، ۱۰(۱)، ۲۲-۷.

عضدانلو، حمید، (۱۳۸۶)، آشنایی با مفاهیم اساسی جامعه‌شناسی، تهران: نشر نی.

فراهانی‌فرد، سعید، (۱۳۸۹)، کارکرد اقتصادی دین اسلام (مطالعه موردی: تولید)، قیسات، ۱۵(۵۶)، ۵۰-۲۷.

فرزانه، احمد، یوسفی، علی و نوغانی، (۱۳۹۳)، عدم تناسب انگیزه‌های تحصیلی-شغلی دانشجویان با نظام تقسیم کار، فروند، ژولین، جامعه‌شناسی ماکس وبر، ترجمه عبدالحسین نیک‌گهر، تهران: نیکان، ۱۳۶۲.

فلیک، اووه، (۱۳۹۱)، درآمدی بر تحقیق کیفی، ترجمه هادی جلیلی، تهران: نشر نی.

کوشا، غلام‌حیدر و ساجدی، ابوالفضل، (۱۳۹۳)، خانواده و مدیریت الگوپذیری نوجوان، اسلام و پژوهش‌های تربیتی، سال ۶، شماره ۱، پیاپی ۱۱، ۱۳۶-۱۱۳.

گیدنز، آنتونی و بردسال، کارن، (۱۳۸۹)، جامعه‌شناسی، ترجمه حسن چاوشیان، تهران: نشر نی.

لطفی، عزت‌الله و فیض‌پور، محمدعلی، (۱۳۹۴)، تمایزات اقتصادی و آسیب‌های اجتماعی مناطق کشور: مطالعه نرخ بیکاری و میزان خودکشی، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، ۴(۱)، ۱۶۶-۱۵۳.

متوسلی، محمود، مومنی، فرشاد، لاجوردی، رزیتا و رنجبر، محمدمجید، (۱۳۹۷)، عقلانیت و آشفستگی در برنامه ریزی: با تاکید بر تئوری عقلانیت گولت، فصلنامه پژوهشنامه اقتصادی، ۱۸(۶۹): ۲۲۵-۱۹۳.

محمدی، نعیمه و حاضری، علی‌محمد، (۱۳۹۳)، بررسی عوامل اجتماعی موثر بر احساس منزلت زنان در روابط خانوادگی، پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، ۳(۵): ۷۰-۵۱.

مک‌آیور، جامعه و حکومت، ترجمه ابراهیم علی‌کنی، چاپ سوم، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۵۴.

مهرگان، نادر، رشید، خسرو، قاسمی‌فر، ثمینه و سهرابی‌وفا، حسین، (۱۳۹۵)، بررسی عوامل سیاست‌های اقتصادی موثر بر شاخص سلامت روان، ساست‌گذاری اقتصادی، ۸(۱۵)، ۱۳۶-۱۱۷.

نشریه فارغ‌التحصیلان، شماره ۱۵، سوم مهرماه ۱۳۹۰

نوربخش، یونس، (۱۳۸۷)، تحلیل جامعه‌شناختی از رابطه دین، فرهنگ با اقتصاد (با تاکید بر اسلام)، فصلنامه اقتصاد اسلامی، ۷(۲۸)، ۱۶۵-۱۹۲.

59.....محتوای جامعه پذیری مسئولیت تامین مالی جوانان شهر تهران: نظریه زمینه ای

نوروزی، فیروز مهرداد، اکبری، صادق و طیفوری، وحید، (۱۳۹۲)، بررسی وضعیت بازار کار دانش آموختگان عالی در ایران با تاکید بر استان گیلان، مجموعه مقالات همایشهای تحلیل یافته های سرشماری عمومی نفوس و مسکن.

نیک سرشت، فرشته، خادمی، ملوک و هاشمی، زهرا، (۱۳۹۵)، رابطه شیوه های فرزندپروری والدین با انگیزش پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان دختر، اندیشه های نوین تربیتی، ۱۲(۴)، ۱۷۴-۱۵۱.

همتی، رضا، (۱۳۹۲)، توده ای شدن آموزش عالی و زندگی دانشجویی در ایران: تاملی در تجربیات زیستی دانشجویان، مدیریتی در دانشگاه اسلامی، ۵(۱): ۱۲۷-۱۵۶.

- Brown, G. (2012) *Child labour and educational disadvantage: Breaking the link, building opportunity*. London: The Office of the UN Special Envoy for Global Education.
- Danes, S. M. (1994). Parental perceptions of children's financial socialization. *Financial Counseling and Planning*, 5(1), 127-149.
- Gardner, S. K. (۲۰۱۰b). Contrasting the socialization experiences of doctoral student in high and low completing department: A qualitative analysis of disciplinary contexts at one institution. *The Journal of Higher Education*, ۸۱(۱), ۶۱-۸۱.
- Hawamdeh, H., & Spencer, N. (2001). Work, family socioeconomic status, and growth among working boys in Jordan. *Archives of disease in childhood*, 84(4), 311-314
- Hoffner, C. A., Levine, K. J., & Toohey, R. A. (2008). Socialization to work in late adolescence: The role of television and family. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 52(2), 282-302.
- ILO (2017a) *Global estimates of child labour: Rights and trends 2012-2016*. Geneva: International Labour Organisation.
- Kozieł, S., Łopuszańska, M., Szklarska, A., & Lipowicz, A. (2010). The negative health consequences of unemployment: the case of Poland. *Economics & Human Biology*, 8(2), 255-260.
- Lee, B., & Porfeli, E. J. (2015). Youths' socialization to work and school within the family. *International journal for educational and vocational guidance*, 15(2), 145-162.
- Milner, A., Page, A., & LaMontagne, A. D. (2014). Cause and effect in studies on unemployment, mental health and suicide: a meta-analytic and conceptual review. *Psychological Medicine*, 44(5), 909-917.
- Otto, Annette Michaela Cosima (2009), "The Economic Psychology Of Adolescent saving to the University of Exeter as a thesis for the degree of Doctor of Philosophy" Psychology, june, 1- 325.
- Pereznieta, P. et al (2016) *Eliminating child labour, achieving economic growth*. Policy paper, London: World Vision and ODI.

- Quattri, M. and Watkins, K. (2016) *Child labour and education: A survey of slum settlements in Dhaka*. London: Overseas Development Institute.
- Sadi, M. A., & Al-Ghazali, B. M. (2012). The dynamics of entrepreneurial motivation among women: A comparative study of businesswomen in Saudi Arabia and Bahrain. In *The GCC Economies* (pp. 217-227). Springer, New York, NY.
- Stephan, U., Hart, M., Mickiewicz, T., & Drews, C. C. (2015). Understanding motivations for entrepreneurship.
- Tubaro, Paola & Casilli, Antonio A. (2010). "An ethnographic seduction": how qualitative research and Agent-based Models can Benefit Each Other.". *Bulletin of Sociological Methodology*, No. 106 (APRIL 2010), pp. 59-74.
- UNICEF (2014) *Child labour and UNICEF in action: Children at the centre*. New York: UNICEF.
- Van Raaij, W. F., van Veldhoven, G. M., & Wärneryd, K. E. (Eds.). (2013). *Handbook of economic psychology*. Springer Science & Business Media.
- Xiao, J. J. (2008). Applying behavior theories to financial behavior. In *Handbook of consumer finance research* (pp. 69-81). Springer, New York, NY.
- Xiao, J. J., Chatterjee, S., & Kim, J. (2014). Factors associated with financial independence of young adults. *International Journal of Consumer Studies*, 38(4), 394-403.